

HWANG SOK-YONG

DE SCHADUW VAN DE WAPENS

DE OORLOG IN VIETNAM IN KOREAANS PERSPECTIEF

(Arbeiderspers: Amsterdam 2009), 746 blz., € 34,95.

Tussen 1965 en 1972 hebben 342.914 Koreaanse soldaten in Vietnam meegestreden aan de kant van de Amerikanen. In feite waren zij niet meer dan huurlingen. Auteur Hwang Sok-yong (1943) weet waarover hij praat. Zelf diende hij geruime tijd in Vietnam en hij putte bij het schrijven dan ook uit een enorm reservoir aan herinneringen.

In ruil voor economische steun aan het Zuid-Koreaanse regime (in 1967 bijvoorbeeld ontving hij meer dan vier procent van het bruto nationaal inkomen in de vorm van betalingen uit de VS) en gecombineerd met een flinke hoeveelheid politieke druk, of chantage zo de lezer wil, vormden de Koreanen een steunpilaar voor het Amerikaanse interventieleger. Door de militaire ervaring die velen van hen hadden opgedaan in de Korea-oorlog, konden zij ingezet worden bij de smerigste karweitjes. Ze draaiden hun hand niet om voor het maken van burgerslachtoffers. Zo liep het aantal doden aan de Amerikaanse kant niet al te zeer op, maar rolden er des te meer Vietconghoofden (of wat daarvoor door moest gaan) wat weer gunstig was voor de *body count*. Het doet een beetje denken aan de positie die de Molukkers hadden bij het KNIL in Nederlands-Indië. *De schaduw van de wapens* kon pas aan het eind van de jaren tachtig verschijnen omdat toen de democratie in Zuid-Korea

vaste voet aan de grond kreeg. De auteur had namelijk voortdurend aanvaringen met het regime en heeft zeven jaar gevangen gezeten, onder andere vanwege een niet-geautoriseerde reis naar Noord-Korea.

Geen oorlogsroman

Hoewel *De schaduw* is verschenen in de serie *Oorlogsdomein* van de Arbeiderspers, is het geen oorlogsroman in de eigenlijke zin des woords. Gevochten wordt er namelijk nauwelijks. En de Amerikanen zelf spelen maar een zijdelingse rol. Het verhaal draait om de Koreaanse militair An Yonggyu, het alter ego van de schrijver, die als rechercheur in de havenstad Da-Nang wordt ingezet om onderzoek te doen naar de corruptie in het Koreaanse leger en dan vooral naar de zwarte handel in Amerikaanse goederen. Door in die wereld te infiltreren hoopt zijn opdrachtgever ook de lijnen bloot te leggen naar het Vietnamese regeringsleger en zelfs naar het Vietnamees Bevrijdings-

front. Hij merkt dat geld verdienen in dit milieu tamelijk simpel is en weet al snel een graantje mee te pikken zonder echter zijn eigenlijke opdracht al teveel in gevaar te brengen. Op een ijskoude afstandelijke manier sleept Hwang de lezer mee in de krochten van de corruptie waarin al gauw niet meer duidelijk is wie vriend is of vijand. Hij kiest eigenlijk geen partij, heeft begrip voor de menselijke zwakheden en spreekt nauwelijks een oordeel uit over de praktijken die hij aantreft. Wat wel duidelijk wordt, is dat de zwendel tiert van de laagste straatventers tot aan de hoogste (Zuid-Vietnamese) regeringsambtenaren, inclusief ministers en generaals. Want de corruptie onder Koreaanse militairen blijkt een bagatel vergeleken bij die van hun Vietnamese collega's. Luitenant-generaal Liam, de gouverneur van de provincie Quang-nam, staat symbool voor het grote graaien in die kringen. Zo weet hij de Amerikanen ervan te overtuigen dat in zijn provincie, gelegen in de afgelegen berglan-

den van Midden-Vietnam, een stam woont die geheel zou zijn geïnfilteerd door de Vietcong en dus kandidaat is voor een actie in het kader van de operatie *search and destroy*. In werkelijkheid gaat het hem alleen maar om de wilde kaneelbomen in de streek en die wat makkelijker zijn te stelen wanneer er niet te veel *locals* hem voor de voeten lopen. De Amerikaanse luchtmacht slacht de nietsvermoedende stammen af en de buit is binnen. Net als veel andere overheidsdienaren hoopt Liam zo snel mogelijk rijk te worden om vervolgens de wijk te nemen naar Singapore of Hongkong.

Naïeve Amerikanen

Voorzover er Amerikanen in het boek te bespeuren zijn, spelen zij de rol van uiterst naïeve vreemdelingen die zich van alles op de mouw laten spelden. Dit tot groot genoegen van een groot deel van bevolking van Da-Nang, dat daardoor optimaal aan de *rednecks* kon verdienen. Het best bleek die onnozelheid uit de zogenaamde *herlevingsnederzettingen*, een voortzetting van de strategische dorpen en bedoeld om de agrarische bevolking te scheiden van de guerrillastrijders van de Vietcong. Wanneer het loyale deel van de bevolking - voor zover dat viel vast te stellen - in die nederzettingen zou zijn ondergebracht, zo was het idee, dan konden de Amerikanen er veilig vanuit gaan dat wat er op het platteland achterbleef, communistisch uitschot was, dat er alleen maar op wachtte om te worden vernietigd. Het gevolg was even tragisch als lachwekkend. Van de vestigings-subsidies kwam helemaal niets bij de doelgroep terecht, zodat veel boeren geld moesten lenen (soms tegen een rente van vijf procent

per dag) om te verhuizen. Van de wapens waarmee zij geacht werden de dorpen te verdedigen kwam tweederde terecht op de zwarte markt en zo weer voor een groot deel bij de Vietcong. Als men Amerikaanse inspectie verwachtte, werden uit de verre omgeving sinaasappelbomen gehaald om die voor een dag in de modeltuinen te planten en kregen de inspecteurs prachtige toiletten te zien die echter niet aangesloten waren op het riool. En in een van de grootste rijst-producerende landen van de wereld aten de bewoners van de nieuwe dorpen uiteindelijk de witte korrels van *Uncle Ben's* uit Californië. Om de *hearts and minds* van de lokale bevolking te winnen kwamen Amerikaanse legerhelicopters van alle kanten aanvliegen, leverden witporseleinen wc-potten, chocola en condooms af en waren dan weer weg. Ondervoede kinderen kregen jojo's, glazen knikkers en stripboeken. Het was niet voor niets dat stedelingen vanaf toen spraken van *miguo thon*, oftewel Amerikaanse dorpen. Het behoeft geen betoog dat deze fraaie voorbeelden van *social engineering* van meet af aan tot mislukken waren gedoemd. De dorpsbewoners weigerden massaal te vertrekken al was het alleen maar omdat zij vanwege de voorouderverering aan hun dorpen en akkers waren gebonden, en werden bijgevolg uitgeleverd aan de Amerikaanse luchtmacht. Deze tekentafelstrategie, die niet alleen naïef was, maar ook getuigde van een onthutsende onwil om zich te verdiepen in religie en cultuur van de bevolking, was net zoals als 'iemand eerst invalide slaan en hem dan een bosje bloemen brengen om hem op te vrolijkken'. Bij de hedendaagse krantenlezer roept

Hwang Sok-yong *De schaduw van de wapens*

De oorlog in Vietnam vanuit Koreaans perspectief

dit beleid al snel associaties op met Irak en Afghanistan.

Mensen van vlees en bloed

Het prettige van het boek is dat Yonggyu bij zijn naspeuringen al snel verzeild raakt in een Vietnamese familie waarvan elk lid een andere keuze maakt in de slangenkuil die het land op dat moment is. Daardoor krijgt het boek structuur en dat biedt de lezer veel houvast hetgeen gezien de omvang ervan geen overbodige luxe is. De een is een gesjeesde student medicijnen die kiest voor de Vietcong, zijn broer een hoge officier in het regeringsleger, een zus weduwe van een Vietcongsoldaat en de pater familias een aan de opium verslaafde schoolmeester. En voor alle keuzes, behalve misschien de laatste, is begrip op te brengen. Met het examen in het vooruitzicht vormt *De schaduw van de wapens* misschien een betere besteding van de kerstvakantie dan *In de schaduw van de wind*.